

Memorialpark Margraten

Samenvatting

Haalbaarheidsonderzoek Oorlogs- en Vrijheidsmuseum

door ZKA *Consultants & Planners*

Dit onderzoek is voltooid in november 2005,

uitgevoerd in opdracht van:

en mede mogelijk gemaakt door:

Memorialpark Margraten: Versterking van de Amerikaanse Begraafplaats Margraten

Het onderzoeksrapport toont aan, dat de ontwikkeling van een 'Memorialpark Margraten' kansrijk is en de positie van de Amerikaanse Begraafplaats in Margraten kan verzekeren plus versterken.

Van belang voor de Amerikaanse Begraafplaats èn voor de regio is, dat het Memorialpark wordt ontwikkeld in de nabijheid van de begraafplaats. De onderzoekers zien mogelijkheden om Memorialpark Margraten op te bouwen uit de volgende elementen:

- een klein bezoekerscentrum op de begraafplaats om daarmee de bezoekersontvangst en -begeleiding te verbeteren;
- een Memorialpaviljoen bij het monumentale en op zichtafstand gelegen Huize Blankenberg, waar grotere groepen voor of na een bezoek aan de begraafplaats nadere informatie kunnen ontvangen (via moderne media/presentaties/films/maquette/bookshop) en een rustpauze kunnen nemen (met horecamogelijkheid);
- een gethematiseerd park tussen beide locaties in.

Aanvullend zijn er ontwikkelingsmogelijkheden buiten het parkgebied voor een virtueel museum op internet of voor arrangementen en gethematiseerde routes door Zuid-Limburg en de grensregio. Uitgangspunt voor alle onderdelen van Memorialpark Margraten is, dat aansluiting plaatsvindt bij de sfeer en betekenis van de begraafplaats. Ook dient op een eigentijdse het verhaal achter de gevallen 'levend' te worden gehouden, voor de huidige zowel als de toekomstige generatie. Door gebruik te maken van moderne technieken kan het voor de bezoekers van Memorialpark Margraten mogelijk worden gemaakt om zich te identificeren met de bevrijders, hun nabestaanden en de adoptanten van graven op de begraafplaats.

De realisatie van Memorialpark Margraten kan daarom van grote betekenis zijn voor de Amerikaanse Begraafplaats en de gemeente Margraten, maar ook een nadrukkelijke aanvulling bieden op de reeds bestaande voorzieningen en bezienswaardigheden in de regio.

<< And in faded black and white photographs, each one here looks back at us in the full glow of youth: the fresh-faced American in uniform; the newly minted officer with a smiling sweetheart on his or her arm; or the young dad traveling, holding a baby son or daughter on his knee. Every one of these Americans added his own unique contribution to the story of freedom.

In this cemetery lies Willy F. James, one of seven African American soldiers from the Second World War to win the Medal of Honor. On this memorial wall is inscribed the name, Raymond Kelly, a young man studying to be a priest in Detroit, who could have sat out the war, but gave up his exemption to serve his country. And in this ground rests Maurice Rose, the brilliant division commander who led the first Allied troops into Germany. Here they rest in honored glory with thousands of their comrades in arms, and here we come to affirm the great debt we owe them. >>

Bron: Toespraak president George W. Bush, Margraten 2005.

Aanleiding voor het haalbaarheidsonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau ZKA Consultants en Planners, in opdracht van de gemeente Margraten en met financiële steun van de Provincie Limburg en de Kamer van Koophandel Zuid-Limburg. Beide co-financiers waren ook vertegenwoordigd in een Begeleidingscommissie, die de uitvoering van het onderzoek heeft begeleid.

De aanleiding voor het onderzoek was drieledig:

- Binnen de gemeentegrenzen bevindt zich de enige Amerikaanse Militaire Begraafplaats van Nederland, waaraan jaarlijks circa 300.000 tot 400.000 keer een bezoek wordt gebracht. Hierin is het aandeel Amerikaanse bezoekers circa 10%.
De grote betekenis van deze plek is mede bekrachtigd door het bezoek van president Bush in 2005. Desalniettemin zijn er ter plaatse weinig mogelijkheden om bezoekers te ontvangen en hen te informeren over de begraafplaats en de achtergronden daarvan.
- De particuliere WO II-collectie 'Bevrijdende Vleugels' uit Best is, voor het deel dat betrekking heeft op de bevrijding van Zuid-Limburg, aangeboden om in Margraten te worden tentoongesteld.
- Het is de wens van de gemeente Margraten om het verhaal achter de begraafplaats levend te houden, alsook het toerisme te versterken op een wijze die aansluit bij het karakter van de gemeente.

Onderzoekconclusies

Uit het onderzoek komt naar voren dat er zeker marktruimte is voor een nieuwe 'ontwikkeling' in Margraten met een bezoekersaantal tussen 20.000 en 80.000. Gezien de marktontwikkelingen, de nodige concurrentie en de kritische consument is het dan wel vereist, dat de opzet van het geheel een sterk onderscheidend karakter krijgt ten opzichte van reeds bestaande musea in Limburg en de (eu)regio. De achtergrond van de soldaten, die hun rustplaats op de begraafplaats hebben, alsook het verhaal van betrokken moet met moderne technieken op een boeiende en indringende wijze worden verteld. Dat kan in een 'Memorialpark Margraten'.

Het overbrengen van een grootschalige collectie naar Margraten krijgt in het onderzoek geen steun. Grote collecties hebben een statisch karakter en zijn kostbaar door de huisvesting. Dat laatste geldt zeker in een gebied rond de begraafplaats, waar niet volstaan kan worden met een eenvoudige hal. Een aparte collectie leidt verder de aandacht af van de begraafplaats, waar het om gaat.

Wat de locatie betreft, concludeert het rapport dat deze gevonden moet worden op of dicht bij de begraafplaats. Op de begraafplaats is een zeer beperkte uitbreiding van de publieksruimten mogelijk, maar activiteiten met een commercieel of horekarakter zijn niet toegestaan. Het gebied van en rond Huize Blankenberg in Margraten voldoet aan alle randvoorwaarden en verdient verreweg de voorkeur voor de realisatie van Memorialpark Margraten: veel ruimte, prachtige entourage, korte loopafstand en zichtlijn naar de begraafplaats. Vanaf 2007 krijgt Huize Blankenberg een nieuwe functie, die ook perspectieven voor het Memorialpark kan bieden. Een andere mogelijkheid is een locatie in/bij de buurtschap Honthem of langs de Rijksweg nabij de begraafplaats.

Groeimodel

In de aanbevelingen van het onderzoek wordt uitgegaan van een groeimodel voor het Memorialpark Margraten. Niet alleen kan daardoor op korte termijn worden gestart, er kan ook in de loop der tijd geanticipeerd worden op nieuwe mogelijkheden, inzichten, beschikbaar geld etc.. Aangezien een ontwikkeling en meer uitgebreide commercieel getinte bezoekersfaciliteiten niet mogelijk zijn op de begraafplaats, wordt voorgesteld die te realiseren op of bij Huize Blankenberg. Begonnen zou kunnen worden met de (voorlopige) inrichting van één zaal voor presentaties, toelichtingen e.d. die voor of na een bezoek aan de begraafplaats kunnen worden gegeven.

Foto: Uitzicht vanaf de begraafplaats richting Huize Blankenberg

Memorialpaviljoen

In een tweede stap komt èn een permanente invulling èn behuizing met ruimte voor verschillende onderdelen in een Memorialpaviljoen'. Voor exposities wordt voornamelijk niet uitgegaan van een vaste collectie, maar het in bruikleen nemen van stukken van andere musea of verzamelingen. Hiermee kan de beschikbare oppervlakte optimaal worden benut voor publiekstaken. De totale oppervlakte zou 500-600 m² moeten bedragen. De invulling moet qua thema's en sfeer/entourage aansluiten bij die van de begraafplaats maar met meer ruimte voor verdieping, napraten, bescheiden verkoop van horeca en boeken, dvd's, e.d.. Qua uitwerking zou een zwaar accent moeten liggen op het verhaal van/achter WO II en de bevrijding.

Daarnaast zouden gelieerde thema's aan de orde kunnen komen zoals oorlogen vandaag de dag, vrede en democratie en de relatie met landen van de V.S. en Duitsland door de jaren heen. Deze thema's zouden in tijdelijke exposities, cursussen en lezingen gestalte kunnen krijgen.

Verdiepingsslag en gethematiseerde wandelroute

In een derde stap kan een verdiepingsslag gemaakt worden naar een studiecentrum met ruimte voor cursussen, workshops, bijzondere bijeenkomsten e.d.. Gedacht kan daarbij worden aan een jaarlijks congres over vrede en vrijheid, of het jaarlijks uitreiken van een freedom award aan iemand die zich vandaag de dag verdienstelijk maakt in het streven naar vrede in de wereld. Ook voor de wandelroute tussen begraafplaats en Huize Blankenberg kan een stapsgewijze invulling plaatsvinden. Te beginnen met een eenvoudig wandelpad, kan in het vervolg een aantrekkelijke beplanting worden aangebracht met daarbij thematische panelen die iets zeggen over de oorlog in deze streek. Ook de aansluiting op andere thematische wandel- en fietsroutes is een mogelijkheid.

Memorialpark Margraten in totaliteit

Het Memorialpark Margraten in zijn volledige uitwerking biedt uiteindelijk:

- een ruime diversiteit aan informatie over de begraafplaats en hiervan afgeleide en verwante thema's;
- toelichtingen, presentaties met audiovisuele hulpmiddelen;
- lespakketten voor scholen;
- archief en kleine bibliotheek;

- korte of langere rondleidingen met gids of audio guide;
- wandelmogelijkheden in een parkachtige en heuvelachtige omgeving;
- organisatie van lezingen, herdenkingen, cursussen e.d.;
- ondersteunende horeca en (book)shop;
- ondersteunende logies voor cursussen, workshops etc.

Kosten en economische effecten

De investeringen in het Memorialpaviljoen en het bezoekerscentrum op de begraafplaats worden geraamd om circa € 1,5 miljoen. Daarbij dient rekening te worden gehouden met een jaarlijkse exploitatietekort, globaal berekend tussen € 85.000 en € 225.000 euro. Hiervoor zal dekking gevonden moeten worden of moet worden gezocht naar mogelijkheden om de kosten op verantwoorde wijze te verlagen.

Verwacht wordt dat het Memorialpark, in de eindfase, 80.000 gasten per jaar zal aantrekken. Eén deel van deze 80.000 bezoekers (40%) verblijft kort en besteedt weinig, een ander deel (40%) verblijft langer en besteedt ook meer. Daarnaast komen er bezoekers (20%), die in Margraten of omgeving overnachten in een verblijfsaccommodatie. Op basis hiervan wordt ingeschat, dat het Memorialpark kan leiden tot ruim € 2,3 mln. aan bestedingen. Omgerekend komt dit neer op circa 50 banen (23 directe en 9 indirecte) in Margraten en omgeving, naast een grote groep vrijwilligers die in het Memorialpark een zinvolle vrijetijdsbesteding kan vinden.

*Foto: President Bush en Koningin Beatrix
bij de kranslegging op de Amerikaanse Begraafplaats Margraten in 2005.*

Bovendien is de verwachting, dat het Memorialpark Margraten zal bijdragen aan een nog grotere naamsbekendheid van de begraafplaats. De media-aandacht voor 'Margraten' en de regio zal door de verschillende activiteiten, lezingen, studiedagen etc. sterk toenemen. Ook ontstaat de mogelijkheid meer Amerikanen, die ons land of Europa bezoeken, te bewegen ook naar Memorialpark Margraten en 'Maastricht Hills' te komen.

De realisatie van Memorialpark Margraten wordt voorzien in de periode 2006-2008.